

שיחות הר"ן מ"ז

ענין התבודדות

אדם ולא תוכל לעשות שום עבודה קלה לשם שמים:

הנה עיקר ענין שעה התבודדות הוא זמן בנפש, ומי שעוסק בזה נעשה ממילא לבחי' שעה בזמן, אבל ראשית הדבר צריך לעשות שעה בנפש, היינו להתגבר ליישב דעתו היטב בכל יום, ושעה היינו איזה זמן, אך כשנכנס בזה באמת, נעשה שעה כפשוטו ויותר.

ויסוד הענין שצריך האדם ליישב עצמו בכל יום, לכל הפחות רגע אחד, ליישב עצמו מה נעשה איתו בעולם. וידוע שזהו יסוד כל ספרי רביה"ק מוהר"ן ז"ע, היינו יסוד ההתבודדות ויסוד ההתיישבות בדעת, לחשוב מה הוא צריך לעשות בעולם. ואפי' שכולם שמעו מזה ויודעים מזה, ויש שעוסקים בזה קצת. אבל צריך לחבין היטב להלכה ולמעשה מה הנקודה הפנימית שבה.

כי כשיש עיגול שמסבב סביב נקודה פנימית אחת, הכל סובב סביב זו הנקודה הפנימית. וצריך כל אחד שהנקודה האמצעית תהיה ברורה אצלו, כך שכל העיגול יסובב על ענין ברור וחזק.

וצריך לדעת בבירור מהי עבודה זאת בעצם היינו ענין יישוב הדעת, שיוכל לחשוב מהשי"ת, ומחי חובתו בעולמו.

צריך לזה זכיה גדולה שיזכה לישב עצמו שעה אחת ביום ושיהיה לו חרטה על

מה שצריכין להתחרט, כי לאו כל אחד זוכה לישב הדעת איזה שעה ביום, כי היום הולך וחולף ועובר אצלו ואין לו פנאי לישב עצמו אפלו פעם אחת כל ימי חייו על-כן צריכין להתגבר לראות ליחד לו פנאי לישב עצמו היטב על כל מעשיו אשר הוא עושה בעולם אם כך הוא ראוי לו לבלות ימיו במעשים כאלו ומחמת שאין האדם מיישב עצמו ואין לו דעת, ואפלו אם יש לו לפעמים איזה ישוב הדעת, אין הדעת המיישב מאריך זמן אצלו ותכף ומיד חולף ועובר הדעת ממנו וגם אותו המעט הדעת שיש לו אינו חזק ותקיף אצלו מחמת זה אין מבינים שטות העולם הזה. אבל אם היה להאדם שכל מיישב חזק ותקיף היה מבין שחבל שטות וחבל בפרט התאווה שיש לכמה בני אדם לחיות מפרסם ולהנחוג העולם ולנסע על המדינה הכל הכל ורעות רוח והוא שטות גדול באמת, כי באמת אין זה שום תענוג ונחת רוח אפלו בעולם הזה כי הוא מלא יסורים ובזיונות גם כבד הוכיח את אחד מאנשים כאלו שהתאווה לחיות מפרסם ואמר לו: הלא לא תוכל אפלו לברך ברכת המזון באמת כי תצטרך בכל מעשיך לבון שיתקבלו מעשיך בעיני בני

המוחין דבינה לילד, והפריעה ממשכת מח החכמה, וע"י מציצת הדם נמשך מח הכתר לוולד [שלכן יש ג' אנשים סביב הנימול, המוחל מח הבינה, אבי הבן מח החכמה, והסנדק מח הכתר].

והכלל שלבא לקדושת הברית צריך קודם למוול, והיא עבודה תמידית כל ימי חיי האדם. כדכתיב (דברים י ט"ז) 'זמלתם את ערלת לבבכם'.

ואיך זוכים לחתוך הרע. דלכא' רוב עובדי ה' אין להם עצה אמיתית איך לחתוך הרע. רק העצה היא לכנוס לחפש הדביקות באלקות, כי אכן זוהי הדרך בתחילת העבודה, היינו סור מרע, אל תשוב מהרע, רק עשה טוב, תתקדם לעשות טוב. וזוהי באמת ההתחלה שלא להתעסק יותר מדי בענין הרע, רק לעשות הרבה טוב בעבודת ה', ולחפש הדביקות באלקותו ית"ש.

אלא שהבעיה היא שכשאדם מחפש אלקות, ונכנס לעבודת ה', וכמעט כמעט שמצליח להגיע לשלימות העבודה. אבל בסוף יש כמה וכמה ירידות, כי כן הדרך שיש עליות וירידות אין סוף, כמובא בספומ"ע במעשה דאבירת בת מלך שביום שכמעט מצא את הבת מלך נפל עוד פעם ועוד פעם באכילת התפוח ובשתיית היין, ולא מצאה רק אחר שחיפש חיפוש מחיפוש רב מאד. ומהו החילוק שבתחילה לא זכה למצוא אותה רק בסוף אחר החיפושים הרבים בעקשנות.

ויש בזה ענין עמוק, ונדבר בקצירת האומר. כי כשאדם נכנס בעבודת ה' בהתחלה ישנן שתי בחינות חכמה ובינה. אף שנודע לנו שעיקר הדרך הוא בתחילה בינה ואח"כ

כי ישנן הרבה תורות בלקו"מ על זה הענין, כגון תורה נ"ב הנעור בלילה ועוד תורות. וצריך להבין פנימיות הענין. כי סוף כל סוף רוב העולם כבר מדברים עם השי"ת כמה מילים בכל יום, א"כ מה חידש בזה רביה"ק, האם חידש שצריך להסתכל על השעון שתעבור שעה של בקשות. אפי' שזה בודאי חשוב מאד שירבה בתפילות ובקשות לפני ה', אבל יש בזה ענין של התיישבות והתחברות לה', וצריך להבין פנימיות הדבר, מה זה פועל בנשמת האדם. שהרי רביה"ק אומר שמי שעוסק בהתבודדות מאיר על פניו הארה אחרת לגמרי. וגם מי שאינו מבין העמקות ומקיים העצה בפשטות, הרי בודאי יש בכל עבודה כמה וכמה מדרגות. יש בחי' נה"י של התבודדות, וחג"ת של התבודדות וחב"ד של התבודדות. ומדרגת הנה"י היינו הקיום בפשטות, לשבת שעה ולדבר עם ה'. ובודאי שהעיקר הוא הקיום בפשטות. אבל צריך שתהיה כל קומת ההתבודדות. כמו בענין התפילה שבפשטות צריך לומר התיבות, אבל צריך גם לכוון ולהכניס לב וכו'. כמו כן בענין ההתבודדות היא נקודה חדשה ועמוקה שמקושרת לנקודת משיח צדקנו, שגאולת הגוף והנפש בכלליות ובפרטיות תלוי בענין ההתבודדות.

כי כל אחד צריך ויכול לזכות לגאולה, גאולה היינו להתפטר לגמרי מהיצר הרע, כי יש עיצת הצדיקים שבאמת אפשר לצאת מאחיזת היצר הרע ולבא לקדושת הברית ושמחה תמידית. וענין הברית שהוא בגי' תרי"ג עם הכולל, נכללת בו כל התורה. והעבודה היא כשאדם עוסק לחתוך הערלה ולפרוע הנגה ולמצוץ הדם, החיתוך ממשיך

ומשאר הצדיקים הגדולים שהם מצאו חן בעיני ה' ואני לא, מה עלי להתקדם בזה. וזוהי עבודת חיתוך הערלה, לחתוך הרע ממנו.

ואל ייבהל האדם לחשוב שהוא צריך להפוך את מציאות חייו וכו', כי עצם ההתבוננות זוהי עבודת המילה, לא להקשות הרי אתמול כבר ביקשתי על זה ולא השתנית. כי עצם ההתבוננות בנפש האדם איפה הוא אוחז בעולם, שלא יחלפו הימים והשנים על כלום, זאת ההתבוננות שחושב ומיישב בדעתו מה יהיה. זה מעורר עולם הבינה שבסוד המילה שחותך את הרע של הנשמה. אפי' שאינו רואה שינוי מעשי, אבל כל פעם שעוסק בזאת ההתבוננות, נחתכין עוד חלקי הרע מנפשו. וע"י שמתבונן איך לשפר מעשיו, ע"י זה נטהר.

ואח"כ ימסור עצמו להנהגת ה' שהכל למובתו ובוזה הוא חוזר לעבודת החכמה. כי אחר שכבר התבונן כנ"ל, זוכה להכנס לביטול הרבה יותר אמיתי להשי"ת, שזה אמיתת אור החכמה. כי בתחילה מה שנכנס לביטול ואלקות לפני ההתבוננות על מעשיו, היה זה בבחי' אור חכמה קטן מאוד, ועכשיו שכבר התבונן וחיתך הרע מנפשו, יזכה לאור החכמה והביטול באור גדול מאוד.

וזוהו סוד הפריעה, פרע י"ה, התגלות אלקות באופן עליון מאוד. כי בתחילה הביטול שלפני בחי' המילה היה בבחי' חסד חנינם, שבאמת צריך להתחיל עם זאת הבחי' ולא לחשוב על עצמו רק להתקדם בעבודת ה', רק לסמוך על רחמי ה', שזה בשורשו גבוה מאוד, אבל בפועל היא דרגא קטנה, ורק אחר שחתך את הרע בבחי' מילה, בסוד

חכמה, אבל מובא בכתבים בסוד ספירת העומר, שהתחלה הראשונה היא דייקא ע"י בחי' חכמה. אפי' שאדם חטא ופגם, קודם יכנס לעשות טוב כנ"ל, ולא יעסוק ברע, שזה בחי' חכמה, שאינו מתבונן כלל במצבו רק מתקדם הלאה לעשות טוב, והוא בחי' חכמה ולא בינה. ששוכה הכל ומתקדם. ואסור לחשוב בכלל מה שהיה עד היום רק להתקדם ולעלות בעבודת ה'. וכל זמן שאם יתבונן במצבו יתבלבל, אסור לו לחשוב ממצבו רק להתקדם הלאה בעבודת ה', ולהאמין שה' עושה הכל למובתו.

וזוה נקרא מוח החכמה. אבל בסוף יש עליות וירידות, כי סוף כל סוף, הרע נאחז בו, כמו שטובל ושרץ בידו, וצריך לעזוב ולחתוך את הרע. והנה עצם העבודה שאדם חושב על עצמו איך יזכה להשתנות בתורה ותפילה, ולפתוח מהלך חדש בחייו, זה בחי' בינה, שמחפש עצות לשנות דברים בפועל, זוהי יגיעה בהתבוננות. וזה בחי' מקוה כזאת שמטהר אותו מאוד. שעוזב ההרגלים הרעים, וזוהי בחי' המילה, שמטהרת עוונותיו.

כי אחר שאדם עסק בבחי' החכמה איזה זמן בחייו או בזה היום, היינו לעסוק בטוב ולא לחשוב על הרע כלל. אח"כ צריך דייקא לעסוק בבחי' הבינה, לעיין במעשיו הרעים ולחתוך ולמול אותם. להתבונן איך ישנה מעשיו. האם למדתי מספיק, אולי להוסיף שיעור תורה, ואיך להתפלל יותר בכונה, וכל אחד לפי בחינתו יתבונן בכמה אופנים איך לשנות. וזו ההתבוננות היא עבודה עצומה.

והרמזה"ל כותב שאין שום צדיק שזכה לנקודה שלו רק ע"י שחשב זמן רב בכל יום מה אני שונה מאברהם אבינו

ה' ורצה לראות שינויים ורואה הפוך, אבל באמת מדרגות הנשמה והחיה שהם ההתבוננות והביטול, הם משפיעים לחלק הפנימי שבנפש האדם אפי' שאינו רואה שינוי בחיצוניות למעשה.

אבל אח"כ באריכות הזמן יזכה לדרגת הכתר, כי כתר לשון המתנה (עיין לקו"מ ו'), שע"י שהאמין בכח התפילה וחיכה באריכות הזמן, במתינות, ומסר עצמו להשי"ת, בבחי' 'מתון מתון', ע"י ההמתנה הזאת יזכה סוף כל סוף ויאיר ה' פניו אליו ויזכה לתשובה של שבת לשנות מעשיו בפועל, ולהיות בעל תשובה באמת.

וזוהי עיקר עבודת ימי אלול לעסוק בתשובה, ולא להתפעל ממה שאינו רואה שינוי בפועל, או שרואה הפוך. כי זה בעצמו המילה והפריעה, שזה חותך לגמרי הרע ממנו, אפי' שאינו רואה כלל, עד שיוזכה להחיות האלקי הגמור, לראות אלקות, ובזכות זה נזכה לגאולת העולם, כי אין ישראל נגאלים כי אם ע"י תשובה, ובה נזכה לכרות ברית חדש עם השי"ת ולביאת גוא"צ ברחמים בב"א.

ההתבוננות, שזוהי עבודת יום יום להתבונן אפי' כמה דקות מהי חובתנו בעולמו, ויספר לה' מה יהיה איתי איך אני יכול לשנות עצמי, להתפלל יותר טוב, ובאמת לחשוב איך להשתנות. ואזי אפי' שלא בא לשינוי בפועל מ"מ עצם ההתבוננות מכפרת העוונות ומתקנת הנפש. אפי' שלא הוציא לפועל את העצה, בזה הוא נכנס לביטול לה'.

כי האדם רגיל להתבטל כשאינו מתבונן, אבל כשהוא מתבונן בעצמו הרי הוא רוצה שהעצות ישנו אותו בפועל, ואז יש עבודה עצומה להתבטל יותר ויותר אפי' שאינו מצליח בפועל, ואז מאיר אור הפריעה, בחי' פרע י"ה כנ"ל, ואפי' שנדמה שיש לו אותם עליות וירידות הוא אינו נכון כלל, כי כיון שעסק בעבודת התשובה בהתבוננות. זוכה עכשיו לביטול יותר גבוה.

ויתכן שיעברו ימים ושנים ואדם מתבונן ומתבטל, ואינו רואה שינוי למעשה בגוף הנגוף שהוא דרגה נמוכה מאד. כי אפי' בדרגת המוחין הגדולים של מילה ופריעה לאו דווקא שרואים שינוי למעשה. כמו אמר רבי אבהו (ילקו"ש ישעיהו מ"ט תס"ח) ואני אמרתי לריק יגעתי, דאדם מתייגע בעבודת

